24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6427 — 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1907 — ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 28 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1323 — 13 MARS 1907 — 24me année № 6427

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ„ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ 80 Գրշ.
ԴԱՒԱՌԱԴՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրք.
ԹԱՂԹԱՏԱՐԻ ԴԱՒԵՐԸ ՄԵԿ ՎԱՐԱՑ
20 հատ 1 դրուշոց փող
1 մեծ. ի հատուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درعلیه ده غلطه ده اره ولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԱՆԳԼ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՐԴ ՄԱԳՈՒԼԷՅ

Անգլիական գրականութեան այս ամենանշանաւոր պատմագիրը, Վիքթորեան դարու փառքերէն մին, կ'արժէ բաղում հատորներու ուսումնասիրութեան առարկայ ընել։ Թէպէտ չպիտի կրնամ այս հակիրճ յօդուածին մէջ պատշաճապէս ուրուագծել զինքը, սակայն կ'ուզեմ ներկայացնել իր կենսագրութիւնը որ սերտիւ կապուած է իր գործերուն հետ, և յետոյ ուսումնասիրել իր երկերը։

Մագուլէյ իր բովանդակ կեանքին մէջ ունեցած յաջողութիւնը կրնայ ըսուիլ թէ սկսած է նոյն իսկ իր ծնած վայրկեանէն. բնութեան կողմէ չնորհուած պարգևներէն ոչ մէկ բան աւելի արժէքաւոր է քան իմաստուն, պատուաւոր և խանդակաթ ծնողքէ մը սերիլը, և այս բանը հիանալիօրէն իրեն վիճակուած էր, քանզի սերած էր հօրը կողմէ «սկովտիացի եւրիցականներէ» որոնք ամէնքը երէց եղած էին և մօրը կողմէ Ֆուէյքրը ընտանիքէ մը. այսպէս կը միացնէր իր անձին վրայ իր նախահայրերուն բարձր և անսքիւտ բարոյականին բոլոր հանգամանքները։ Իր մայրը, զգայուն և բուսնիրտ կին մըն էր՝ օժտուած պայծառ խելացութեամբ և մօտէն կը հսկէր այն բոլոր բաներուն վրայ որոնք պիտի ազդէին իր զաւակին նկարագրին կազմութեանը։ Թէպէտ բնական հպարտութեամբ լի էր իր զաւակին կանխահաս մտաւորական ձիրքերուն վիթխարութիւն, սակայն յոյժ հոգածու էր տղուն եսասիրութիւնը չգգուելու և չչղոցորթելու. իր հայրը լուսակաց, խստաբարոյ, ջերմեռանդ և համբերատար մարդ մըն էր, լիուլի ժառանգած նախնեաց կրօնական հանգամանքները։ Այսպիսի լուրջ և բարոյական մթնոլորտի մը մէջ Մագուլէյ անցուց երջանիկ մանկութիւն մը։ Իր կանանքին փորձութիւնները սկսան առաջին անգամ, երբ պարտաւորեցաւ հօրենական տունը լքել՝ մըտնելու համար Բէմպրիճի մտերը մանաւոր բարձր դպրոց մը. հոն ուսաւ ոչ միայն լատիներէն, յունարէն և մաթեմատիք, այլ նաև կրցաւ յաջողիլ եւրոպական գրականութեան համար իր ունեցած անհուն պապակը որ տուեց ցվերջ իր կեանքին։

1818ին մտաւ Բէմպրիճի Թրինիթի գոլէճը. սակայն իր տարմադրութիւնները բոլորովին անհաշտ էին համալսարանին մէջ աւանդուած ուսումներուն. մասնաւորապէս կ'ատէր ուսողութիւնը և ճիշդ գիտութիւններ, և մի միայն գրականութեամբ կ'ուզէր զբաղիլ։ Բնական է սակայն ենթադրել թէ Բէմպրիճի դասերը ո և է տպաւորութիւն չբրին իր վրայ, սակայն ինք յոյժ ընկերական բլլալով, բարեկամներու և համալսարանական ընկերակցութեանց մէջ կը փայլէր իր խօսելու և վիճելու կարողութեամբը. և այն ինչ մեկնած էր համալսարանէն, երբ արդէն իր համբաւը եղած էր իբրեւ քաջախօս և պատրաստաբան. գրականութենէն վերջը մեծ փափաք և հակում ունէր քաղաքականութեան։ Իր հօրը տունը ի Գլասգամ հաւաքման կեդրոնն էր այն ատենի դիւանագէտներուն։ Նախ իբրեւ «Թորի» պահպանողական մտած էր Բէմպրիճի համալսարանը, սակայն յետոյ «Հուիկ» կուսակցութեան յարեցաւ։

Իր առաջին գրութիւններէն կը համարուի իր ճառը, զոր կը պատրաստէ «Կրեվսի» պատմութեան համար հաստատած մրցանակին տրմանալու համար։ Այս գրութիւնը, որուն միայն մէկ քանի մասերը հրատարակուած են, չաեկան է, քանզի կը մատնանշէ իր հակումները և տրամադրութիւնները ու կը պարունակէ նմոյշներ իր ինքնայատուկ և հեշտալուր ոճէն։ Աւելի կարեւոր են իր աշխատակցութիւնները «Quarterly Magazine»ի ուր հրատարակած է եռանդուն քերթուածներ, արձակ գրութիւններ, վէպեր, բանաստեղծներու վրայ քննադատութիւններ՝ որոնք եղան իրեն առաջին նախախաղիքը գրականութեան մէջ և որոնց մէջ վճիռ կերպով կ'արտայայտի իր անզուգական ոճը։ Երկու տարեր տակաւին հիացում կ'ազդեն արտայայտուած զգացումներու աշխոյժութեան և կորովին համար, որոնք ստորագաս չեն իր յետագայ բանաստեղծութեանց հետ բաղդատմամբ։ Մագուլէյի վաղահաս յաջողութիւնները իր և իր հօրը միջև գրանեամ անջրպետը աւելի լայնցուցին։ Հայր Մագուլէյի գլխաւոր առարկութիւնն էր որ իր որդին կ'աշխատակցէր այնպիսի հանդէսի մը որ աշխարհիկ էր և որուն մէջ կրօնական զգացումները և չահերը անտես առնուած էին։

Մագուլէյ հաւիւ գրականութեան մէջ անուն մը չենած՝ զանազան փորձութեանց ենթարկուեցաւ, ուր ի յայտ եկան իր տուկուն նկարագիրը, անյողդողդ կամքը և ոսկի սիրտը։ Ինչպէս ըսինք, հայրը յոյժ կը շահագրգռուէր օրուան քաղաքական խնդիրներով, որով իր ժամանակին կարեւոր մէկ մասը այս տեսակ հարցերու նուիրելով՝ իր առեւտրական գործերը հետզհետէ վատթարացան և վերջապէս մնանկացաւ։ Նոյն օրինակը ցոյց պիտի տար յետագայ տարիներու մէջ Դոպտըն, —ազատ փոխանակութեան ծանօթ ջատագովը որ այնչափ խորասուզուեցաւ հանրային խնդիրներու մէջ, որ ամենուին չկրնալով զբաղիլ իր անձնական գործերով, պարտաւորեցաւ վճարումները դադրեցնել։

Մագուլէյ Գէմպրիճ կը գտնուէր, երբ իմացաւ իր հօրը փմանալը և մեծ քաջութիւն ու որդիական անձնուիրութիւն ցոյց տուաւ. ըսաւ որ «ինքը զօրաւոր կերպով կազմ և պատրաստ էր պայքարելու բաղդին ճախողուածներուն դէմ և աշխատութեամբ վերստին պիտի ձեռք ձգէր հօրը կորսնցուցած դիրքը»։ Այս որոշումը պահեց ու գործադրեց. իր երէց եղբօր հետ վճարեց իր հօր պարտքերը, նաև թեւ և թիկունք հանդիսանալով իր եղբայրներուն և քոյրերուն։

1825ին կը հրաւիրուի աշխատակցիլ հռչակաւոր Edinburg Reviewին։ Միւսոնի վրայ յօդուած մը կը գրէ որ մեծ ընդունելութեան կ'արժանանայ հասարակութեան կողմէ և անաչառ քննադատներ կը յայտարարեն թէ նոր ոյժ մը ծագած է գրականութեան մէջ։ Այս յօդուածը այնչափ յաջողութիւն կը գտնէ և այնչափ կը փառաբանուի որ Մագուլէյ կը քաջալերուի շարք մը յօդուածներ հրատարակել «Միլ»ի վրայ, որոնց այնչափ կը հաւնի Լորտ Լէնսդաուն որ կ'առաջարկէ իրեն՝ Խորհրդարանի անդամակցիլ։

Այսպէս, Մագուլէյ, հազիւ 30 տարեկան, կը մտնէ Խորհրդարան. այժմ կատարելապէս դասական հեղինակ մը եղած էր, քանզի անմոռաց անգլիական և իտալական գրականութեանց, հմուտ նաև ֆրանսական մատենագրութեան։ Անգլիոյ պատմութեան 17րդ և 18րդ դարերը մանրակրկիտ կերպով պրպտած և ուսումնասիրած էր։ Առաջին ճառը զինքը առաջնակարգ առնարաններու շարքը դասեց. օրուան ծանօթ անձնաւորութիւնը ջերմագին բառերով խնդակցութիւն յայտնեցին իրեն։ Իր ատենաբանութիւնները մեծ տպաւորութիւն առաջ կը բերէին և մեծ դիրք ունէին։ Մագուլէյ մեծ ատենաբանի մը բոլոր ձերքերով օժտուած էր. Տէմոսթէնեան ճշմարիտ թափը ունէր, որոնք միացած իր բուռն կրքերուն՝ անկերեւակայելի ուժգնութիւն կուտային իր փաստերուն, չանթի հարուածներ տեղացնելով իր ընդդիմախօսներուն գլխուն։ Խորհրդարանի անդամակցելու վայրկեանէն շարունակաբար 4 տարի, մինչեւ Հնդկաստան մեկնիլը, Մագուլէյի կեանքը եղաւ տենդոտ և բուռն աշխատութեան շրջան մը։ Դուռերնք վիճակուած ո և է մէկու մը։ Բացի Խորհրդարանի մէջ ունեցած պարտականութիւններէն, նաև կառավարական կարեւոր պաշտօնեայ մըն էր իբրեւ քարտուղար քննդրոյի վարչութեան, ուր յոյժ փափուկ և դժուարին գործ մը յանձնուած էր իրեն։ Կը շարունակէր նաև աշխատակցիլ Edinburg Review հանդէսին, գրական հրաչալի գլուխ գործոցներով։

Մաւուրական հերքիւլէս մը էր Մագուլէյ, երբ մտածենք թէ օրական մէն 8-10 ժամ պաշտօնական աշխատութիւններէ յետոյ, մինչեւ կէս գիշեր խորհրդարանական վիճաբանութեանց մէջ մրցուելէ վերջ, տակաւին ատեն կը գտնէր մատենագրութիւն պարապելու և հրաչակերտներ արտադրելու։—1834ին կ'անուանուի իրաւաբէս խորհրդական Հնդկաստանի գերագոյն ատեանին և այն տարւոյն փետրուարի 15ին կը մեկնի Մատրաս. ճամբորդութեան մէջ իր բոլոր ժամանակը կ'անցընէ կարդալով. «ցաւի ճաշի ժամերէս, կ'ըսէ, բառ մը իսկ չփոխանակեցի մարդկային էակի մը հետ. լափեցի յունարէն, լատիներէն, սպանիօլերէն, ֆրանսերէն և անգլիերէն գիրքեր». երբ Հնդկաստան կը գըտնուէր, գրեց իրեն քրոջը թէ ոչ մէկ բան աւելի հաճելի էր իրեն՝ քան փակուիլ մանանդարանի մը մէջ և բոլոր տրամադրելի ժամերը նուիրել ընթերցանութեան. սկիզբէն մինչեւ վերջ բուռն ընթերցասիրութեամբ վարակուած էր. կը թափառէր Լոնտոնի մէջ կարդալով, Սըրբի մէջ կը չրջագայէր կարդալով. վերջապէս գրեթէ իր բոլոր ժամանակը ընթերցանութեան յատկացուցած էր։

Կալկաթայի մէջ իր պաշտօնական գործառնութեանց պահուն նոյն անվկանդ եռանդը, նոյն անդադրում գործունէութիւնը, որ երբեք չէր գիտեր դադարում և յոգնութիւն։

Մագուլէյ Հնդկաստան եղած միջոցին անարդար և անիրաւ քննադատութեանց ենթակայ եղաւ Կալկաթայի Անգլիացիներէ։ Մամուլին մէջ ամենէն զայրի և դուռնիի ածականներով որակուեցաւ որոնց տակաց համբերութեամբ և վեհանձնութեամբ. 1838ին իր պաշտօնը ետարտելով Հնդկաստանի մէջ, Անգլիա վերադարձաւ։

Նոյն տարւոյն վերջերը ճամբորդութեան համար մեկնեցաւ Իտալիա. ոչ մէկ արուեստագէտ կամ գրագէտ Մագուլէյի չափ պատրաստուած էր ըմբռնելու սոյն դասական երկրին արուեստական հրաշալիքները։ Հռոմի մէջ գրեթէ հմայուած էր Հետեւեալը կը գրէ իր օրագրութեան մէջ. «Այս առաւոտ Հռոմ հասնելով ուղղակի գացի Ս. Պետրոսի եկեղեցին. առաջուց այնքան յուզուած էի տեսնելիքներուս մասին, որ գրեթէ որոշ բան մը չկրցայ տեսնել. բոլորովին ջղագրգիռ վիճակի մէջ էի։ Ճակատի սիւնակաշարը վսեմ է, յոյժ վսեմ. ներս մտայ, բոլորովին ապշած եղայ ներքին չքեղութենէն և ներդաշնակութենէն. երբեք տեսած չեմ կեանքս մէջ և երբեք չի պիտի տեսնեմ աւելի փառաւոր բան մը. քիչ մնաց ուրախութենէս պիտի արտասուէի. թափառեցայ գրեթէ կէս ժամի չափ, ուշադրութիւն չընելով մանրամասնութեանց, բայց վայելելով բովանդակ վեհութեան տպաւորութիւնը»։

Մագուլէյ բաւական ատեն թափառած չրջագայելէ վերջ Իտալիոյ գանազան վայրերուն մէջ, կը ձանձրանայ և կը վերադառնայ Անգլիա։

Հոս կ'աւարտենք լորտ Մագուլէյի կենսագրական գլխաւոր գիծերը. յաջորդ յօդուածով մը պիտի ուսումնասիրենք և վերլուծենք իր գրական գործերը։

ՏԻՐԱՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Մոխիրի բաղադրութիւնը եւ գործածութիւնը.—Գաճն ալ Բիմիական աղբ մըն է.— Ֆոսֆորիթի հանկաւոր փարթ.— Ազոտային գործածութիւնը.— Արքասուկի ածխախոտ, ասոր՝ ախտանիշերը եւ ձեռք առնուելիք զգուշութիւնները.— Ածխախոտի ձմեռնային եւ ամառնային դարմանումը.— Շեռամարդոցներուն համար՝ բրնձի կարեւոր մէկ տեսակը։

Բիմիական աղբերու գործածութեան նուիրած մեր ասուլիսներէն մէկուն մէջ, ըսինք թէ՝ առայժմ մեզի համար անոնց վրայ խորհիլ շատ գործնական չէ, նոյն իսկ «Հէյզը խօսելով աւելորդ պերճանք մըն է, քանի որ սակայնեան ենք, ի հարկին՝ օտար երկիրներէ բերել տալ այդ աղբերը, ինչ որ մեծապէս կ'ազդէ անոնց գնոյն վրայ։ Սակէ զատ, այդ քիմիական աղբ անուան տակ, շատ անգամ անարժէք նիւթեր ալ ծախելը բաւական ընդհանուր սովորութիւն մը դարձած է քիմիական աղբեր պատրաստող եւրոպական գործարանաց մէջ։

Պահ մը ենթադրենք որ կարելի բլլայ, այդ աղբերէն մեծաքանակ բերել տալով, փոխադրութեան ծախքերը դպալի կերպով թեթեւցնել և ապրանքին մաքրութեան ատեանը կանխապէս որոշելով և անոր վրայ գործարանարարոյ հետ համաձայնելով, ըստ այմմ պէտք եղած երաշխաւորութիւնը առնել անկէ։

Մի՛ կարծէք թէ՝ այս զգուշութիւնները ի գործ դնելով՝ դժուարութիւնը բոլորովին վերցած կ'ըլլայ. հողագործը ինչպէ՞ս պիտի տարբերուիլ իր հողը և ինչպէ՞ս պիտի հասկնայ թէ արտին արդասաբերութեանը համար անհրաժեշտ եղող նախնական տարրերէն որո՞նք կը պակսին իր արտին մէջ. ենթադրենք որ այս խնդիրն ալ լուծուեցաւ, ինչ որ կարծուածին չափ դիւրին չէ, դարձեալ դժուարութիւն կայ հողագործին համար. պէտք է այդ աղբերուն գործածութեան եղանակները գիտնայ, որպէս զի պէտք եղածին պէս օգտուի անոնցմէ։

Բոլոր այս պատճառները և անպատեհութիւնները ուշադրութեան առնելով, դարձեալ կը ստիպուինք կրկնել թէ մեր հողագործ դասը առայժմ դեռ ի վիճակի չէ այդ քիմիական աղբերէն օգտուելու։

Զգուշերը ալ աւելի երկարել այս խնդրոյն վրայ, որովհետեւ մինչ մեր փափաքն է հողագործներու անմիջական օգուտ ունեցող նիւթեր առարկայ ընել մեր այս շաբաթական ասուլիսներուն։

Գեռանախնձորի մշակութեան վրայ խօսելու առթիւ, ըսած էինք թէ, փայտի մոխիրն ալ, քիմիական աղբերու դասակարգէն է, իր բաղադրութեանը և առաջ բերած բարերար ազդեցութեանը կրկնակի տեսակէտներովը։ Մոխիրը կը պարունակէ կիր, ֆոսֆորային թթու և հանքային աղեր, որոնց գլխաւորն է կալի ածխաթը (ֆանմիկի բօրաստիսմ, carbonate de potasse). այս աղը խիստ կարեւոր և աղդեցիկ է ամէն կարգի բուսեղինաց համար, հետեւաբար երբ հողագործը դիւրութիւն ունի ատան կերպով մոխիր ձեռք բերելու, ամենեւին պէտք չէ որ վարանի. իբրեւ վառելանիւթ՝ փայտ սպառող գործարաններու մօտը արտ և կամ պարտէզ ունեցող մը, կրնայ ատան կերպով ձեռք բերել ածուխի մոխիրը, որ հաւասարապէս օգտակար է արտերուն, պտղատու ծառերուն, ամէն կարգի բանջարեղինաց և ծաղկանց։ Մոխիրի ազդեցութիւնը 5-6 տարի կը տեւէ, հողածուխի (ֆոֆ ֆեսֆիւրի, coke), հանքածուխի (մասհն ֆեսֆիւրի, houille) մոխիրն ալ օգտակար է բուսոց։

Ուշադրութիւն դարձուցէք միայն սա կէտին թէ՝ ջրով լուացուած մոխիրը, օրինակի համար, տուներու մէջ լուացքէն վերջը մնացած մոխիրը, կալի ածխաթի մասին աղքատ է, բաղդատմամբ չլուացուած մոխիրին. պատճառը դիւրին է հասկնալ. կալի ածխաթը խիստ դիւրաւ կը լուծուի ջուրին մէջ, որով լուացքի պահուն եփոցի գործածութենէ վերջը մնացած մոխիրը՝ կալի ածխաթի մասին ազքատ կ'ըլլայ, բայց դարձեալ օգտակար բլլալէ չի դադրիր, քանի որ կը պարունակէ կիր, մրացած ֆոսֆորային թթուի (ֆոսֆաթիկի ֆիլիս, phosphate de chaux)։

*** Գաճն ալ (ալչը, plâtre) քիմիական աղբերու դասակարգին կը պատկանի, երկրագործական տեսակէտով. հետեւաբար կ'արժէ որ մէկ քանի տող ալ նուիրենք այս նիւթին, զոր կարելի է գտնել ամէն տեղ, դրամական թեթեւ զոհողութեամբ մը։

Իբր աղբ՝ երկրագործութեան մէջ գաճի առաջին գործածութիւնը կը վերագրեն Ֆրանքլինի որառուստով (ֆօնֆա լուզերնա) ծածկուած և խճուղեայ մը եղեալքը գտնուած արուեստական մարգագետնի (սունի չայիր, prairie artificielle) մը վրայ գաճի փոշի ցանեց, սա խօսքերը ձեւացընելով. «այս արտը գաճով աղբուած է։» Հազիւ ամիս մը անցած էր այս գործողութենէն ի վեր և ահա այդ մասին մէջ գտնուող առուոյտի տունկերը աւելի բարձրացած և գոյնով ալ աւելի ուժով ըլլալով, անցորդները հեռուէն դիւրաւ կրնային կարդալ վերեւ յիշուած տողը. առուոյտին վրայ գաճին սա բարերար ազդեցութիւնը ասկէ աւելի ցայտուն և գործնական կերպով ցցունել անկարելի էր. այդ ժամանակէն ի վեր, գաճի գործածութիւնը ընդհանրացած է հողագործութեան մէջ։

Առուոյտէն զատ երեքնուկը (թրէֆիլ, trèfle), իբիսարը (մէրֆիպ օրբ, sainfoin) վիկը (պուրչամ, vesce) և վերջապէս պարկուճաւոր ընտանեաց (ֆասիլիի պաղիի, légumineuses) վերաբերող բոլոր բոյսերը գաճէն կ'օգտուին առ հասարակ։ կարճ արմատ ունեցող բոյսերը չեն ազդուիր գաճէն։

Գալով գաճի գործածութեան եղանակին, սա չատ դիւրին է. հով չեղած օր մը, առաւօտուն կանուխ բուսոց վրայ դեռ ցող գտնուած միջոցին, իւրաքանչիւր արտավար մարգագետնի տարածութեան համար 40-50 քիլօ փոշիացած գաճ կը ցանեն. սա ևս աւելցընենք թէ գաճին երկու տեսակը կայ, հում կամ ջրոտ, եփած կամ չոր։ ընդհանրապէս երկրորդ տեսակը կը գործածուի։

Մեր հողագործներու հետաքրքրութիւնը գոհացնելու համար, խնդիր մը միայն կը մնայ լուսաբանութեան կարօտ. գաճը՝ ինչ կերպով կ'ազդէ բուսոց վրայ. այս կէտը հասկրցնելու համար, հողագործական բնալուծութեան (ֆիմիայը գիւրրայի, chimie agricole) վերաբերեալ մանրամասնութեանց մէջ մնալ հարկ է. այս ալ չատ հեռուն կը տանի զմեզ. միայն սա չափ ըսենք որ այս մասին մէկ քանի տեսութիւններ, ենթադրութիւններ կան մէջ տեղ. ըսել է՝ խնդրոյն այս կէտը կատարեալ պարզուած չէ. հետեւաբար սահելով անցնինք այդ կէտին վրայէն, հետեւելով թրքական ծանօթ առածին. իւգիւմիւնի եէ՝, պաղընը ա՛օրմա։

*** Զկայ տունկ մը որ այնքան թշնամի ունենայ, որքա՛ն նոյ Նահապետին սիրական որթատունկը. արտարեւ տատանեակներով միջատներ կը կրծեն չատ անգամ անոր արմատները, տերեւները, ծիլերը, ծաղիկները երբեմն ալ նոյն իսկ ողկոյզները. մանկային դասակարգին պատկանող մակաբուծային բոյսեր (նեպաբաբը բիւճեղիի, plantes parasites), որթատունկին թէ հողին տակ և թէ հողէն դուրս գտնուած մասերը անխնայ կրնան ոչնչացընել, բաղդատաբար չատ քիչ ժամանակամիջոցի մը մէջ։ Բնութիւնն ալ յանախ օգնութեան կուգայ աւերման այս գործին մէջ, օրինակ՝ կարկուտը, խաղողի ժամանակ տեւական անվերջանալի անձրեւները ևն.։

Որթատունկը աւերող միջատներու ամէնէն սոսկալին որբալուիին (ֆիլօֆսէրա phylloxéra) և հրաբիբեռնիկն (բիրալ պեօճեի, pyrale) է։

Մանկային հիւանդութեանց իբր օրինակ՝ յիշենք՝ որթատունկի մոխրախտը (ֆիլլիմի, oïdium), միլիտիւն (միլտիու խասպալրոր mildew), ածխախտը, (ֆեսֆիւր բլլեի, anthracnose), դալկախտը (սարբրրբ, chlorose), սեւախտը (բրզբլնա,[black rot,) և այլն (*)։

Բուսարանութեան մէջ մանկային մեծ դասակարգին պատկանող բոլոր այս հիւանդութիւնք՝ մեծ մասամբ Ամերիկայէն անցած են Եւրոպա. ասոնք Թուրքիոյ այգեստանց մէջ ալ, մի քանի տարիներէ ի վեր դժբախտաբար երեւան եկած են. թողլով մէկդի մոխրախտը, որ թէ Եւրոպայի և թէ Թուրքիոյ այգիներուն մէջ չատ հին է և որ այսոր կրնայ յաղթուիլ ծծմբի գործածութեամբ, մնացեալները

(*) Ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ՝ մեր ասուլիսներուն առարկայ պիտի բլլան այս հիւանդութիւնները։ Ղ. Ց.

ՅԱՆԻԷԼ ԼԷՋԻԻԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿԱՇԿԱՆԴՈՒԱԾ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ

Ռ.

ԽԵԼԱՑՆՈՐ ԿԻՆԸ

Անոնք որ հայրը սպանած էին, տղուն ետեւէն ալ չպիտի՛ խլեային միթէ։ Սակայն տղուն թաքստոցը յայտնի չէր և զայն մեծցնողներն ալ վստահելի մարդիկ էին։ Սասվ հանդերձ՝ Սօլանժ մտմտուքի մէջ էր... Ու տարաբախտ կինը կը յիշէր ընդունած երկողին աղդաբարութիւնը, որով Պուա-լը-Ռուա վաղած էր։ Ինչպէս պիտի կրնար ամուսնեան տեղեկութիւն առնել իր զաւակին վրայ։ Այդ բանը խոստացող բերանը ընդմիշտ գոցուած էր։

Տիկին տ'Ալինեէ չուզելով ծառաներուն առջեւ չարունակել այդ խօսակցութիւնը, որ տարբեր հանգամանք մը առած էր, երկու պարոնները ծիսարան առաջնորդեց։

Սօլանժ, ուժասպառ եղած, ներողութիւն խնդրեց չընկերակցելուն համար։

Եւ որովհետեւ տակաւ երեւոյթ մը ունէր Սօլանժ, չուզեցին վար դնել զանի։

Սօլանժ իր սենեակը խոյս տուաւ, իբր գերագոյն ապաստարան։ Շնչհատ մտաւ հոն, կարելի եղածին չափ չուտ ճամբելով սենեկապանուհին...

Դրան նիգը դնելէ յետոյ երբ առանձին մնաց, ալ ուժ չունեցաւ պայքարելու ու երկար բաղկաթոռին վրայ նետուեցաւ։ Հոն անէծութիւնը ըմբոշխնելով յուսահատական սիրտքի մը մէջ, նուաղեցաւ։

Գ.

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՋՈՐԴ ՕՐ

Սօլանժի նուաղումը բաւական երկար տեւեց։

Եւ որովհետեւ յայտարարած էր թէ հանդիսի պէտք ունի, խնդրելով որ հանդարտ ձգեն զինքը, ո՛չ ոք իմացաւ թէ կոմսուհին ժամերով կէս մեռեալի պէս փռուած էր իր սենեակին մէջ։

Երբ արթնցաւ Սօլանժ, խոր լռութիւն մը կը պատէր Լուվէթը, — լռութիւնը գիշերուան, դաշտերուն, մօտակայ անտառին, դարասանը եղերող հանդարտիկ գետին, լռութիւնը աշնանային երկնքին՝ ամպերով վաթկայուած։

Թունի մէջ թաղուած էր դղեակը։

Տարաբախտ կինը վեր առաւ իր գեղեցիկ գլուխը, որուն վրայ այնքան կը հիանային, և որ խոնթի պէս սիրուած էր երբեմն։

Կեանքի բուռն ալիքը մէկէն խուժեց սրտին մէջ։

Այն ատեն կոմսուհին փոխանակ ձեռքը երկարելու՝ էլեկտրական լոյսի ծորակը բանալու համար, օգուտ քաղելով մթութենէն, մենութենէն և վշտին մէջ առանձին մնալէն, սկսաւ յորդ արցունքներ թափել ու հեծկլտալ։

Շատ լացաւ Սօլանժ։

Դգուիչ պատկերները, հեշտալի յիշատակները, այն տեսակ մը խղճի խայթը զոր մարդ սիրոյ մէջ կ'ունենայ բիրտ բաժանումին ատեն—իբր թէ նուիրած սէրը բան մը չըլլար բաղդատմամբ նուիրելիք սիրոյն, — արգահատանքը, սոսկումը և յուսահատութեան բոլոր ծփանուտ երեւոյթները կը յուզուէին այդ հոգիին մէջ, որ այնքան առձգիլի հարուած մը կրած էր։

Բայց յարաձուն կատաղութիւն մը կը պոռթկար անսկարգելի հոգեւարքի մը մէջէն։

Մարդկային էակներ հարձակած էին գերագոյն պատիժին, գերագոյն պարտութեան և անհուն տանջանքի մատնել Սօլանժի պէս հպարտ կին մը, որուն ընկերն էր ազնիւ Բիէր, սովորական սիրահարէ աւելի բան մը՝ այնպիսի մտերմական յարաբերութեան մը մէջ որ մինչեւ վսեմ կը բարձրանար։ Այդ սոսկալի պատիժը տրուած էր Սօլանժի պաշտած հիանալի արուեստագէտին... Մեռեալ ու կենդանի պարպէին հանդուրժել, առանց վրէժխնդրութեան և մարդկային կամ աստուածային արդարութեան դիմելու...

Մհ, այդ թշուառականները, որոնք դիմակաւոր և յանդուգն վատեր էին... Այդ մարդիկը, որոնք անտարակոյս ուրախութիւն կը զգային իրենց գործած արարքին համար և վայրագօրէն կը գիտէին իր վիշտը, հեգնական ծիծաղ մը պիտի արձակէին իր ակամայ լռութեան վրայ։

Կոմսուհին գալարեց իր ճապուկ մարմինը և բերնին վրայ կրթնցուցած ձեռքերը խածաւ, զսպելու համար ճիչերը։ Ու թեթեւ բարձերուն մէջ խեղդեց այնպիսի անէծքներ, որոնք մինչեւ այն ատեն իր խորհրդոյ և գգուիչ չրթունքներէն չէին արտաբերուած։

Նոյեմբերի այդ գիշերը մ'բան ուշ լուսցաւ...

Երբ քիչ մը լոյս կը մաղուէր ամբարտակ վարագոյրներէն ներս, հակառակ գոցուած փեղկերուն, Սօլանժ անկողին մտաւ, եղեկտրական լամբարը վառեց և սենեկապանուհին զանգակը հնչեցուց։

—Տիկին կոմսուհին ինչպէս է, տիկին կոմսուհին լաւ քնացա՞ւ, հարցուց Ժլօրիզ, ներս մտնելով։

—Ոչ այնքան, ըսաւ տարաբախտ կինը, որ ընական չէր մը ձեւացուց։

Ու պատրուակ մը գտնելու համար Սօլանժ յարեց.

—Դէշ երազներ տեսայ աղջկանս վերաբերեալ։ Կ'ուզեմ հեռաձայնով լուր առնել տունէն։ Զեմ յիշեր թէ ժամը քանիէն սկսեալ կը բանի հեռաձայնը։

—Ժամը ութէն սկսեալ։

«Կէս ժամէն լուր պիտի առնեմ։ Թերեւս Մաքսիմի ձայնը լսեմ, կը խորհէր Սօլանժ։

Կը դողար կոմսուհին... Մեռելական սարսուռ մը կը դգար։

—Այս առտուան լրագիրները եկա՞ն։

—Ժամը տասնին միայն կուգան։ Բայց կայարանին մէջ հաստատուած խանութպանուհին աչկերաբ աւելի կանուխ կը բերէ Բրրթ Բարիզիենը։

—Թերթը գալուն պէս՝ ինծի բերէք։

—Այո՛, տիկին կոմսուհի։ Պէ՞տք է թէյ պատրաստել։ Հոս բերե՞մ թէյը։

—Ոչ։ Հաղուեցուցէք զիս։ Թէնեռաբ մը տուէք ինծի։ Կ'ուզեմ վար իջնել՝ անմիջապէս հաղորդակցելու համար հեռաձայնով։

— Բայց տիկին կոմսուհին թո՛ղ հոգ չընէ... Ես լուր կ'առնեմ։

— Շնորհակալ եմ։ Անձամբ խօսիլ կ'ուզեմ։

Ժլօրիզ չսպնդեց։

«Վա՜ւ, ըսաւ սենեկապանուհին մտովի, սա ալ Մաքսիմ կոմսին մէկ դէշ արարքն ըլլալու է։ Կոմսուհին այն ատեն միայն պիտի հանդարտի, երբ իր ամուսնոյն հետ հաշտուի։ Այդ պատճառաւ է որ հեռաձայնին վրայ կը վազէ։»

Այդ խորհրդածութեան պատճառաւ Ժլօրիզ անտարբերութեամբ ընդունեց խոհարարապետին մէկ սիրաւառ նայուածքը՝ որ դարպաս կը լարէր իրեն։

Սօլանժ, ծխարանին մէջ փակուած, հեռաձայնին ընկալուչը ականջին դրած, քանի մը անօգուտ փորձեր ընելէ յետոյ, վերջապէս յաջողեցաւ Բարիզի հետ հաղորդակցութեան մտնել։

Իսկոյն ճանչցաւ սենեկապանին ձայնը։

—Լիւսիէն, ես եմ, տ'Էրքիւանի կոմսուհին։

—Օ՜հ, ներողութիւն կը խնդրեմ տիկին կոմսուհիէն, պատասխանեց ծառան, որ հեռուն, Հոշ պողոտայի բնակարանին մէջ կը զարմանար որ կոմսուհին անմեկնապէս հաղորդակցութեան մտած է, մանաւանդ որ իր սիրուհիին չէր՝ հատկապէս ու պատասխանոր էր։

Սօլանժ, սրտին տրոփումներուն մէջ հեղձամղձուկ, որոնք զինքը կը խեղդէին, մրմնջեց.

—Օրիորդ Մարկրիթը ինծի զրկեցէք։

(Շարունակելի)

ՀՈՒՇՈՏՏՈՒԱ

ԱՐՏԱՍՈՒՄ

Ամենայն ինչ ինքնին հասկանալի է, եթե ոչ ամենայն ինչ ինքնին հասկանալի է, ապա գոնե ամենայն ինչ հասկանալի է, եթե ոչ ամենայն ինչ

տարուի. եթէ հաստատուի որ այդ վնասը բեռնակիրներուն թերացումէն առաջ եկած է, վնասին քանակութիւնը մաքսային վերատեսչութիւնը պիտի հաստատէ, բեռնակիրներէն ստանալու պայմանով։ Վերատեսչութիւնը իսկոյն պիտի գրէ բեռնակիրներու արհեստակցի փոխանորդին, որ այդ գումարը, առանց դիտողութեան, պարտաւոր պիտի ըլլայ հատուցանել բեռնակիրներու վարձքէն։ Երբ բեռնակիր մը ապրանքները լաւ պահելու մասին կրկին անգամ թերանայ ու անուշադիր ըլլայ, Գ. յօդուածին վերջին հատուածին տրամադրութեանցը պիտի ենթարկուի։

Յօդ. ԺԹ.— Մաքսատան Տնօրէնները պարտաւոր են ուշադիր ըլլալ որ ներկայ հրահանգը գործադրուի և անոր հակառակ պարագայ մը տեղի չունենայ։

Յօդ. Ի.—Մաքսատան բեռնակիրները, ինչպէս մինչեւ հիմա կ'ըլլայ, ըստ առաջնոյն մաքսատան մէջ պիտի կատարեն գիշերապահութիւն, ջրմանկրութիւն, «այնիէ»ի ապրանքներու փոխադրութիւնը, մաքրութիւն եւայլն։

Յօդ. ԻԱ.— Մաքսային վերատեսչութեան անկ է այս հրահանգին գործադրութիւնը։

15 մուհարրեմ 1325
15 փետրուար 1322

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց Սրվազի նահանգին արկէզն վախտուն ոսկի հատուցանել նահանգին կեդրոնական նախնական դատարանին հուգուզի ճիլղին նախագահ վախմանեալ Խուլուսի էֆ.ի ընտանիքին՝ Կ. Պոլիս գալու համար. նաև փութացնել նոյն ընտանիքին՝ ամսաթոշակ յատկացնելու մասին կատարուելիք գործողութիւնները։

Ս. ՄՏԱՆԵԱՆ ՆՈՐ ՏՆՕՐԷՆ.—Կ. Պոլսոյ մաքսատանց 1322 տարուան ընդհանուր հասոյթներու հաշուեցոյցը պատրաստած ըլլալով, նահանգներու մաքսատուններէն հասոյթներու քանակութեան մասին առնուելիք հեռագրական տեղեկութիւններն ալ ուսումնասիրելով, վաղը, մարտ 1, եւրոպական 1323 տարուան առաջին օրը, Կայս. Պալատ պիտի մատուցուին։

—Վաղն առտու, եւրոպական տարեգլուխին առթիւ, մաքսատանց ու ձկնարանի մէջ արարողութիւններ կատարուելով բարեմաղթութիւններ պիտի ըլլան Կայս. արեւշատութեան համար։

—Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդը վաղը գումարուելով, նախագահի պաշտօնը, ըստ սովորութեան, փոխանակն պատուիրակ Պ. Պէռէէէն պիտի անցնի անգլիական պատուիրակ Պ. Պլոքի։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՎԱՐԺԱՐՁԱՆԸ.—Թէնդանօթարանի չինութեանց յանձնաժողովին նախագահ միրլիվա Իհսան փաշա երէկ ալ մինչեւ իրիկուն աշխատեցաւ Սուլթանիէ վարժարանին այրան տեղը չափելով և քարտէսներ պատրաստելով։

—Երէկ ալ պէրումները շարունակուելով, վարժարանին թանգարանին վերաբերող թանկագին քարեր գտնուեցան, ինչպէս նաև երկրաչափութեան ու ճարտարպետութեան յատուկ կարգ մը գործիքներ։ Ուսուցիչ Պ. Սառէի պատկանող տասնըհինգ ոսկի երեւան հանուեցաւ։ Միանգամայն գտնուեցաւ վարժարանին դեր-Տնօրէն Պ. Թէոյէէի յարկին խոնանոցին մէջ գտնուած քարիւղի վառարանը, որուն բռնկելովը առաջ եկաւ հրդեհը։ Ոստիկանները զայն փոխադրեցին Բերայի ոստիկանատունը։

—Հրդեհին սկզբնաւորութեանը մասին առնուած նոր լուրերու նայելով, Պ. Թէոյեէ նոյն իրիկունը մէկ քանի հիւրեր ունէր։ Ուսանողներէն թիւ 1227 Աքիֆ էֆ. և թիւ 511 Սապրի էֆ. գիշերապահ հսկող Մուսթաֆա Նուրի էֆ. և Պ. Ժան բոցերը տեսեր և իսկոյն հոն փութալով սկսեր են դուռը զարնել, բայց հոն գըտնուողները չեն արթնցեր. վերջապէս դուռը կոտրելով ներս մտեր և տեսեր են որ խոնանոցին ձախ կողմի պատը ու տախտակամածը կ'այրին. իսկոյն ջուր տարեր և աշխատեր են մարել, սակայն չեն կրցած բան մը ընել։

—Վարժարանին վարչութեան համար թէև Ս. Յակոբի մեծ արարողութեանին մէկ մասը վարձել խորհուած էր, սակայն նկատելով որ անբաւական է, որոշուած է վարժարանին մէջ հրդեհէն ղերծ մնացած մաս մը յատկացնել այդ նպատակին։

—Վարժարանին իմամ Հաֆրդ Մէհմէտ էֆ.ի երեք հարիւր ոսկի արժէքով գիրքերը և չորս հազար ղրուշի չափ դրամները այրած են։

—Վարժարանին վարչութիւնը յարմար տեղ մը կը փնտռէ՝ ուսանողները առժամապէս դեւեղելով, դասախօսութիւնները շարունակելու համար։

ՆՊԱՍՏ.— Այտընի ու Պրուսայի նահանգաց մէջ ողողումներէն վնասուողներու ի նպաստ կատարուող հանգանակութեան գումարը հասաւ 332,145 ղրուշի։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՇԷՆԲԸ.— Սպարապետի Դրան, առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան և քաղաքապետութեան կողմէ պաշտօնեաներ կարգուեցան՝ Պոլիս, Էսկի Զագթիէ Ճատէսի, կառուցուող թղթատարական վերատեսչութեան շէնքին համար մինչեւ հիմա եղած ծախքերը քննելու և կատուցումը աւարտելու համար ակէ վերջը ըլլալիք ծախքերը սահմանելու նըպատակով։

ԱՆԴԼԻՈՑ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Բրոնոր որ հիւանդ էր, ապաքինեցաւ և սկսաւ իր գործերովը զբաղիլ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց խորհրդական Նաում փաշայի հետ։

ԹԷՊԱՆՕԹԱՐԱՆԻ մէջթուսկի Մուսթաֆա պէյ, որ հիւանդ էր, երէկ մեռաւ։ Յուղարկաւորութիւնը այսօր կատարուելով մարմինը Էյուպ պիտի փոխադրուի։

ՕԳԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Անտոլրի երկաթուղիին անցած տեղերէն առնուած հեռագրական լուրերու նայելով, երէկ Էնկիւրիի մէջ ձիւն տեղացեր է և Էրէյլիի մէջ ալ սնձրեւ։ Քոնիայի մէջ ջերմաչափը զէրոյէն վեր 3 աստիճան ցոյց կուտար, Դաստիպան՝ 2 և Էրէյլի՝ 5։ Երկաթուղիին անցած տեղերու միւս քաղաքներուն մէջ ջերմաչափը զէրոյէն վար 5 աստիճան ցոյց կուտայ։

—Վերջերս Հալէպի մէջ ու շրջակաները երկրագործութեան համար օգտակար անձրեւներ տեղացեր են։

—Պրուսայի նահանգին զանազան մասին մէջ ձիթենիներու մէկ մասը վնասուեր է ցուրտին սաստկութենէն։

—Աւստրիոյ մէջ անցեալ շաբթու թէև ձիւն տեղացեր է, սակայն մէկ երկու ժամէն ձիւները հալեր են։

ՊԷՅՕԼԻՆԻ առեւտրական համալսարանին Տնօրէնը և վաթսունհոգու ուսանողներ, երէկ, Հայոց Փաշա երթալով այցելեցին բժշկական վարժարանը, որուն կատարելագործեալ վիճակին համար գոհունակութիւն յայտնեցին։ Ապա Հէրէքէ գացին և այցելեցին Կայս. գործարանը ու յարակից վարժարանը։ հոն ալ նոյնպէս իրենց գոհունակութիւնը յայտնեցին այդ հաստատութեան կատարելագործեալ վիճակին համար։ Գործարանին Տնօրէն Հաֆիզ Աքիֆ էֆ. սեղան մը տուաւ ի պատիւ հիւրերուն, որոնք բարեմաղթութիւններ ըրին Կայս. արեւշատութեան համար։ Գերման հիւրերը Իսկիշէհիր գացին, ուր նոյնպէս հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Այս իրիկուն Կ. Պոլիս դառնալով դէպի Մարմարիա ճամբայ պիտի ելլեն։

Պ. ՊԷՐԹԷՆ, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին նախագահը, որ Եգիպտոս կը գտնուի, բաւական ապաքինած է և մտադիր է յառաջիկայ ամառ Կ. Պոլիս դառնալ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ.—Թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ օսմ. երկիրները զրկուելիք նամակներու և այլն հասցէին վրայ անպատճառ օսմաներէնը գրուի, որպէս զի յապաղումներ չպատահին. նաև ոտար երկիրները զրկուելիք նամակներու վրայ և այլն, ֆրանսերէն հասցէէն զատ, երթալիք տեղին անունը օսմաներէն ալ գրուի։

ՇԱՏԱԿՆԵՐ. — Սոֆիոյու գաւառակին կեդրոնին մէջ Էսիրնէլի Ահմէտ Սէֆայի անուն խառուէճի մը սովորութիւն ըրած է եղեր ամէն իրիկուն երեսուն գաւաթ «պոզա» խմել՝ իւրաքանչիւր գաւաթը հարիւր տրամոց։

ԴԱՌԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Պոլիս Սուլթան Ահմէտ թաղը բնակող Ատանայի հեռագրական ու թղթատարական նախորդ Տնօրէն վախմանեալ Ապտիւրահման պէյի կինը՝ Զէքիէ հանըմ, երէկ ոստիկանութեան դիմելով յայտարարեց թէ ժամանակէ մը ի վեր տունէն գողութիւն կը կատարուի, թէ այս անգամ ալ հարիւր վախտուն ոսկիի արժէքով ճոթը կտոր գոհարեղէններ գողցուած են և թէ առանց հեղինակն է իր սպասուհին Զէհրա անուն աղջիկ մը՝ տասնմէկ տարեկան։ Այդ աղջիկը հարցաքննուելով յայտարարեց թէ գոհարեղէնները ևն. ծախուած է պարսիկ Ալիի, Տարբնալը Մէհմէտի, խանուէճի Հիւսէյինի ու մահալլէպցիի Իպրահիմի ծախած է։ Այդ անձերն ալ հարցաքննուելով աղջկան ըսածը հաստատեցին, յարելով որ վերոդրեալ առարկաները իբրեւ աւանդ կը գտնուին իրենց քով։ Ոստիկանութիւնը գտաւ գողցուած առարկաները և քննութիւնը առաջ կը տանի։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ.—Երէկ առտու Տիկին մը, Պոլսոյ կողմէն Ղալաթիա անցնելու պահուն կամուրջին դրամ տուաւ և դրամապանակը գրպանը դնելով, սկսաւ յառաջանալ։ մէկ քանի գնչուհիներ շրջեցին անոր դրամապանակը ու փախան։ Տիկինը իմաց տուաւ ոստիկանութիւն, որ խուզարկութեան ձեռնարկեց։

ԴՆԶՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Զորս գնչուհիներ, երէկ, Պոլսոյ Դաստրիայի կողմը «ֆալա պաքար, նիյէթէ պաքա» գոչելով կ'երթային։ Տան մը մէջ խոնարհութիւն ընող Հասան անուն մարդ մը իմանալով, ուզեց իր բախտը փորձել, որով այդ չորս գնչուհիները տանը դրան առջեւ հրաւիրեց։ Գնչուհիները որոշեցին խոնարհը զրաղեցնել և այդ վիճակէն օգտուիլ. քովը մտեցան և խնդրեցին որ իրենց ջուր տայ։ Բսին ալ թէ բանան ալ բաց է։ Հասան, գոհ մնացած, գնաց և ջուր բերաւ, «ֆալ»ը նայել տուաւ և քանի մը փարա տալով, ճամբեց, բայց քիչ ետքը զդայ թէ դրամապանակը, ուր 160 ղրշ. կար, գրպանէն անհետացած է։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ. Ատանը երէկ տասնըհինգ տարուան տժգանակոր աշխատութեան դատապարտեց Նիքոլի անուն մարդ մը, որ Պոլսոյ Զուքուր Զէշմէ թաղին մէջ Անկէլիքի անուն անձը սպաննած էր կռիւի մը հետեւանքով։

—Եղեռնադատ Ատանը, երէկ, դատեց Թավշանճիլ գիւղէն Հասան, Իսմիլ ու Լութֆի անուն անձերը, որոնք նոյն գիւղին մէջ Կիւլիզար անուն կնոջ մը պատիւը բռնաբարել ուզած և զայն սպաննելու դիտաւորութեամբ վիրաւորած էին։ Ատոնց արարքը հաստատուելով, դատապարտուեցան եօթնուկէսական տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ՍԻՐԳԻՆԻՒ Օսմանիէ օթէլը բնակող Դերճա Ալի գիւղին բնակիչներէն Հասան, երէկ, Սիրքէճիի ծովեղերքէն դիպուածով ծովը ինկաւ ու խեղդուեցաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Դոմինիսն խանին տակ կօշկավաճառ Դամիանոս էֆ. Փափաղեանի խանութը, երէկ գիշեր, ժամ 4ին, զողեր մտան։ Դիշերապահը տեսաւ թէ այդ խանութին կիցը՝ Ֆէրմէնէճիէր փողոցը գտնուած պարապ խանութէ մը երկու հոգի դուրս կ'ելլեն. իսկոյն հետապնդեց ատոնց, բայց փախան։ Դիշերապահը՝ Պէքիր Բէշիկան վերադառնալով բացաւ պարապ խանութը և տեսաւ թէ կէս մէթր լայնութեամբ հատ պատը ծակուած է Փափաղեան էֆ.ի խանութին կողմէն. հոն խուզարկելով երկաթի խոշոր կտորներ գտաւ՝ պատ ծակելու և գրամարկղ բանալու յատուկ. նաև գողի լապտեր մը։ Գողերը, գիշերապահին վրայ հասնելէն, չէին կրցած բան մը գողնալ։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ։

"ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱ„
Ի ԲՐԻՆՔԻԲՕ

Այս հանրածանօթ պանդոկը, որ Մեծ-Կղզիի բարձունքին վրայ իր գեղատեսիլ դիրքովը կը հրապուրէ բոլոր այցելուները, և ամէն ամառ գոհ կը թողու իր բազմաթիւ յաճախորդները, գարնան մօտաւորութեան առթիւ վերաբացուած է արդէն։ Թէ՛ իր սպասարկութեան կանոնաւորութեամբ, թէ՛ իր ճաշակաւոր ու մաքուր կահաւորումով, և թէ՛ մանաւանդ իր ճաշերուն պէսպիսութեամբ ու ընտիր հանգամանքով՝ **ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱՆ** առաջին տեղը կը գրաւէ Բրինքիբոյի օթէլներու շարքին մէջ։

Այս պանդոկին Տնօրէնը, Վարդան էֆ. Վարդանեան, ինք անձամբ կը հսկէ իր յաճախորդներուն հանգստաւէտութեանը, կենցաղագիտական փափկութեամբ, և երկու սեռի բոլոր այցելուները մեծապէս գոհ կը թողու։ Այն ընտանիքները որոնք կը փափաքին գարնան ու ամրան եղանակը Մեծ-Կղզիի լաւագոյն օթէլներէն մէկուն մէջ անցունել, կամ առժամապէս բնակիլ հոն, պիտի գտնեն՝ ամէն գոհացուցիչ պայմաններու հետ նաեւ գիներու չափաւորութիւն։ 10—1

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՌՈՒՆԿԱԼԱՆ ՄԱԲՄԻՆԸ

Ազդ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը վերջին օրերս առաջարկած էր Տօքթ. Յովհաննէսեան էֆ.ին՝ այդ Հաստատութեան յիմարաբուժական ճիւղին օգնական-բժշկի պաշտօնն ստանձնել, սակայն երիտասարդ բժիշկը մերժեր է բանաւոր առարկութեամբ մը որուն մէջ նիւթական տեսակէտը գոյութիւն չունի թնա, և արուեստին արժանապատուութեան սկզբունքը կայ միայն։ Տօքթ. Յովհաննէսեան էֆ. վկայուած է Բատուայի Համալսարանէն և իր շրջանն աւարտելէն ու Տօքթորութեան վկայականն ստանալէն ետքը, երեք տարի գործնական փորձեր կատարած է իտալական հիւանդանոցի մը մէջ՝ իբրեւ օգնական-բժշկի յիմարաբուժական ճիւղին որ իր մասնագիտութիւնն է։

Սրդ. ի պատասխանի Ազդ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան առաջարկութեան, Տօքթ. Յովհաննէսեան էֆ. կ'ըսէ թէ ինք անփորձ և սկսնակ բժիշկ մը չէ՝ որ պէտք ունենայ օգնական պաշտօն ստանձնելու Հիւանդանոցին մէջ, և եթէ կ'ուզուի՝ փոխադարձաբար՝ չվերաւորել այդ Հաստատութեան յիմարաբոյժ Տօքթ. Պողոսեան էֆ.ի արժանապատուութիւնը, ատոր գործնական ճամբան է երկու մասի բաժնել Հիւանդանոցի ջլախտաւորներու բաժինը, որ չատ խճողուած է արդէն զբաղաղարար, և իւրաքանչիւրին բժիշկի պաշտօնը յանձնել երկու մասնագէտներուն, առանց մէկը միւսին օգնական կարգելու։

Այս պայմաններուն մէջ, նոյն իսկ Հիւանդանոցին տարաբաղդ ջլախտաւորներուն օգտին համար, լաւ կ'ըլլայ պարծենք որ Հոգաբարձութիւնը և մասնաւորապէս անոր երկու յարգելի բժիշկ-անդամները մտէն զբաղին այս խնդրով և գործնական որոշման մը յանգին, քանի որ Տօքթ. Մոնճէրիի հրաժարումէն ի վեր, Հիւանդանոցի յիմարաբուժական բաժինը մնակ բժիշկի մը խնամքին յանձնուած է, որ որքան ալ կարող ըլլայ՝ չի բաւեր բոլոր պէտքերուն։

Ս. Պատրիարք Հայրը այսօր Պատրիարքարան գնաց ուր պիտի գիշերէ այս իրիկուն, վաղն առաւօտ նախագահելու համար Մայր եկեղեցւոյ արարողութեանց։

—Վաղը, Պատրիարքարանը և ազգ. վարժարանները փակ կը մնան, տօնի պատճառաւ։

—Տիգրան էֆէնտի Զիթճեան, նոր երկաբերութիւն մը զրկած է Յովսէփ Իզմիրլեանց Դրական Մրցանակի Ցանձնաժողովին, յառաջիկայ մրցման ենթարկուելու համար։ Այս երկաբերութիւնը, խաղեր եւ ժամանցներ, կը բաղկանայ 226 միջակ էջերէ և կը պարունակէ մնատոմիկ 200է աւելի խաղերու հետաքրքրական նկարագրութիւնն՝ այբուբէնի կարգով, և ժամանցներու մասին պիտանի ծանօթութիւններ։

—Բահանայական համեստ յոբելեան մը տօնուեցաւ երէկ։ Մայր եկեղեցւոյ աւագերէց և կրօն. ժողովի անդամ Տ. Միքայէլ Ա. քհ. Աչճեան իր քահանայութեան քսանրհինգամեակը կը լրացնէր և այս առթիւ ծաղկեայ փիլոն կրելու արտօնութիւն կը ստանար Ս. Պատրիարք Հօրմէն։ Տ. Միքայէլ Հայրը ընդունեց եկեղեցականներու և աշխարհականներու շնորհաւորութիւնները։

—Վանայ Նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Խապայեան յառաջիկայ երկուշաբթի կը մեկնի մայրաքաղաքէս դէպ ի իր պաշտօնատեղին, Զատիկն հոն գտնուելու համար։

—Դաւանութիւնս զանազան Առաջնորդարաններէ Ս. Միւռոն խնդրուած ըլլալով, Փոխանորդարանի միջոցաւ ամենուն ալ բաւականաչափ պիտի զրկուի՝ վերջերս Ս. Էջմիածնէն բերուած Ս. Միւռոնէն։

—Պատրիարքական որոշմամբ՝ Պալաթի քարոզիչ նշանակուեցաւ Տ. Գրիգորիս Վրդ. Պալաբեան, իսկ Կէտիկ-Փաշայի՝ Տ. Տաճատ Վրդ. Ոսկանեան։

Մեր գրասէր ընթերցողներուն հաճոյք մը պատճառած պիտի ըլլանք, ծանուցանելով թէ գաւառացի ծանօթ բանաստեղծ-լրագրէտ Տիգրան էֆ. Զիթճեան՝ խմբագրութեան հրաւէրով՝ իր կանոնաւոր աշխատակցութիւնը պիտի նուիրէ այսուհետեւ Արեւելքին։ Վաղուան թիւով պիտի հրատարակենք իր առաջին գրուածքը, Միւռոնաւորին բարեխօսութիւնը, ինքնատիպ ոճով գեղեցիկ պատմուածք մը որ ախորժով կարդացուելիք շարքի մը սկզբնաւորութիւնն է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵՆՈՒՈԹ

Une belle chambrée, ինչպէս պիտի գրէր ֆրանսացի քրոնիկագիր մը՝ ներկայ գտնուելէ ետքը երէկ գիշերուան ներկայացման, Վաուիլեթ թատրոնին մէջ։ Եւ արդարեւ, Տ. Մատթէոսեան էֆ.ի նոր պատի երեկոյթը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ, բաւին արուեստագիտական ու նիւթական իմաստներովը։ Բերայի ծանօթ հայ ընտանիքներ, մեծ մասամբ, փութացած էին իրենց ներկայութեամբ պատուել վաղածանթ դերասանը, և ո՛չ նուազ garni էր բազդեռը։ Աւելորդ է ըսել թէ այս տաք վերաբերումը որքան ոգեւորիչ տպաւորութիւն մը թողուց դերասաններուն ու դերասանուհիներուն, և մասնաւորապէս նպաստաւորելին վրայ։ Կիրակի ցերեկուան անագին բազմութենէն ետքը, երկու օրուան անջրպետի մը մէջ, երէկ գիշեր թատրոնը դարձեալ երեսնամեայ հանդիսականներով լեցուած ըլլալը անգամ մը ևս կ'արտայայտէ Մնակեան թատերախումբին վայելած համակրանքը, հանրութեան ամէն դասակարգերուն, և մասնաւորապէս ունեւոր դասակարգին կողմէ որ ակէ առաջ նախամեծար կը սեպէր ևրոպական թատերախումբերու ներկայացմանց ներկայ գտնուիլ անխափան և մերիներուն ներկայացմանց՝ թափուր թողուլ սրահը։ Այս երեւոյթը, նըպաստի երեկոյթներուն առթիւ չէ միայն կը նշմարուի, այլ ներկայ ձմրան ամբողջ տեւողութեան միջոցին երեւան եկաւ ու դիտուեցաւ հաճոյքով։

Երէկ գիշերուան համար ընտրուած երկու խաղերն ալ, Կասկադոս անուն, levier de rideau մը, ու Երեք գլխարկներ՝ զմէտի 3 արարուածով, գիրար կը գեղաղանցէին իրենց զբօսալութեան տեսակետով և ճիշտ պիտի ըլլար ըսել թէ ներկայացումը սկզբէն մինչեւ վերջը քրքիջներու և ծիծաղներու չարք մը առաջ բերաւ թատերասրահին մէջ, ուր ծափահարութեանց վերջը չէր դար։ Բարեկենդանի չաբթուան թատերական ներկայացման մը համար լաւագոյն յայտագիր մը կարելի չպիտի ըլլար պատրաստել։ Մատթէոսեան էֆ.՝ զաւեշտին մէջ, և Զօպանեան ու Ֆէշիմ էֆ.ները, անոր յաջորդող զմէտիին մէջ, ստանձնած էին խնդացնող դերերը և աւելորդ է ըսել թէ դերազանց յաջողութիւն ունեցան։ Նոյն իսկ բազմավաստակ թատերապետ, Մըսնակեան էֆ.ն, որուն կարողութիւնը անժխտելի է տառիներու մէջ, ինքն ալ Բարեկենդանի պահանջումներուն համակերպելու քմահաճոյքով՝ ստանձնած էր զբօսալի դեր մը որ այնչափ ախորժ պատճառեց և բնաւ անակնկալ մը չեղաւ, հանրածանօթ ըլլալով վարպետին կարողութիւնը բեմական արուեստին ամէն ճիւղերուն մէջ։

Յառաջիկայ ուրբաթ գիշերուան համար եւս ընտանեկան փայլուն երեկոյթ մը կազմակերպուած է ի պատիւ Մնակեան թատերախումբին մանկամարդ արուեստագիտուհիներէն **ՏԻԿԻՆ ԳԷՆԱԲԻ**, զոր թատերապետը, յայտարրին մէջ—համակրելի դերասանուհին պատկերովը զարդարուն,— իրաւամբ կը կոչէ «լուրջ արուեստագէտ» և «բարեմոյն ու խնամքոտ դերասանուհի»։ Եւ արդարեւ, Տիկին Գնաբ յարատեւ աշխատող մըն է բեմական ասպարէզին մէջ ուր զգալի յառաջդիմութիւններ ունեցաւ վերջին տարիներս, մի՛չտ բեմին վրայ, մասնակից տառիին ու զաւեշտին հաւասարապէս, և միշտ գնահատուած։ Կը սիրենք յուսալ որ թատերասէր հասարակութեան այս գնահատումը դրական կերպով պիտի արտայայտուի յառաջիկայ ուրբաթ գիշեր, և այն ընդունելութիւնը զոր գտան այլ դերասաններուն նպաստի ներկայացումները, նոյնքան ջերմօրէն պիտի գտնէ Նաեւ մանկամարդ դերասանուհին նպաստի ներկայացումը որ ամէն համակրանքի ու քաջալերութեան արժանի է, առանց հաշուելու յայտագրին ճոխութիւնը, — **ՏԱԼԻԼԻԱ.** տառ մ 6 արարուածով, և Վէճի պանդոկին սպասաւորը, կատակերգ մէկ արարուածով։ Ընտիր նուագածութիւնն և սովորական գիներ։

Ա. Ռ Ա Ս Պ Ե Լ ՄԸ

Ո՞վ յղացաւ արդեօք «ողջնցող մուռ»ին առասպելը, իբր թէ մայրաքաղաքիս Հիւանդանոցներուն մէկուն մէջ պատահած, որուն արձագանգ տուաւ լրջօրէն Լիվրնդ Հերբլս, ուսկից թարգմանեցին նաև. ուրիշ թերթեր։ Մենք ևս, իբր հետաքրքրաւորժ կամ ֆանթէզի գրուածք մը, արատապերնիք զայն։ Պատմութիւնը կը յիշէք. յիմար մը, որ մուռի մը տեղը կը բռնէ դագաղին մէջ, և քահանային արարողութիւն կատարած պահուն կը ցատքէ տեղէն, շուրջը ոռնսարասի սփռելով որ վերջը ծիծաղի կը փոխուի։ Յետոյ, մուռը կը գտնուի դարակի մը մէջէն ուր յիմարը տարած պահած էր զայն։

Երբ այս հրատարակութիւնը եղաւ, շատ մը լուրերէ աւելի շահեկանութիւն պատճառելով ընթերցողներուն, մեկնութիւններն սկսան. բսողներ կային թէ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին մէջ պատահած է դէպքը, և ուրիշներ՝ թէ Բանկալթիի Ս. Յակոբայ Անկիկանոցին մէջ։ Ո՛չ այս՝ ո՛չ այն. պարզ առասպել մըն է, մտացածին պատմուածք մը, կը պնդեն ուրիշներ, աւելցնելով.

Ասկէ շատ տարի առաջ, այն թուականին ուր մեր Հիւանդանոցին ենթակայալները՝ փոխանակ մուռելարան քով փոխադրուելու Պալըգլէի գերեզմանատունը, յիմարներու ուսին վրայ կը բեւցուէր դագաղը, Աբրահամ անուն ապուշի մը խելքին կը փչէ օրին մէկը ինքն ալ դագաղի մը մէջ մտնելու և մեռել ձեւանալու։ Բայց ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ 10-15 տարի դաք, այս խղճալարին կառակը իրը այժմէութիւն ընդունելով, լրջօրէն կը հրատարակուէր Բերայի ևրոպական թերթի մը մէջ, ան՝ հանելուկ մը որուն լուծումը դանել դժուար պիտի ըլլար։ Դիպուածական բան մը, կամ զրչի քմահաճոյք մը թերեւս։ Սա ճիշդ է, սակայն, թէ Աբրահամ ողջ է ու Հիւանդանոցը կը գտնուի միշտ։

Պնդողներ կան, սակայն, թէ պատմուան դէպքը ճիշդ է և թէ իրօք պատահած է, մէկ-երկու շաբաթ առաջ, Ս. Յակոբայ Անկիանոցին մէջ, Բանկալթի, օրը օրին իմացուելով շրջակայ թաղերուն մէջ և արձագանգ գտնելով մինչեւ Լ. Հերբլսի խմբագրատունը։ Հակառակը պնդելու պատճառ մը չունինք, բայց ապահովապէս գիտենք թէ Ս. Փրկչի հիւանդանոցին չի պատկանիր այս տեսակ իրողութեան մը հանդիսավայր դառնալու պատիւը։

Մահագդ

Պարսից դեսպանատան բժիշկ՝
Տօքթ. Սամուէլ Խան,
թեղոիկ
Տիկին Թագուհի Բէյէթիէճեան
» Փառանձեմ Պէյզատեան և
» Ռամիլա Բրկատաչեան, իրենց

ամուսիններուն և զաւակներուն հետ կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրելի մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՆԵԿՏԱՐ ԼԱՊՋԻՆՃԵԱՆԻ

որ կնքեց իր մահկանացուն, երէկ առաւօտ, և կը խնդրեն ազգականներէ և բարեկամներէ՝ ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեանը որ տեղի պիտի ունենայ այսօր Շաբաթ, 28 Փետրուար, ժամ 8ին (ը. թ.), Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանոցը։

Սկիւտար, Նոր-Թաղ
28 Փետրուար 1907

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԱՀ
Պ. ՔԱՋԻՄԻՌ ԲԷՌԻԷԻ

ՌՈՒՐԻԶ, 12 Մարտ.—Ֆրանսայի նախկին նախագահ Պ. Քաղիմիռ Բէռիէ մեռաւ սրտի հիւանդութեան հետեւանքով, ուրկէ կը տառապէր։ Երեսփ. ժողովը ու Ծերակոյտը երբ իմացան մահուան գոյժը, որոշեցին իրենց նիստերը դադրեցնել սուգի համար։

—Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց ազգային յուղարկաւորութիւն մը կատարել, սակայն Բէռիէ ընտանիքը, հանգուցեալին վերջին փափաքին համաձայն, չընդունեց։

—Թրքիի բոլոր նշանաւոր անձնաւորութիւնները Պ. Քաղիմիռ Բէռիէի քնակարանը երթալով իրենց անունները արձանագրեցին այցելուներու տումարին մէջ։ Ատոնց մէջ կը գտնուէր Բարիզի օսմ. դեսպանատան գործակատար Նապի պէյ։

(Ժան Բօլ Բիէռ Քաղիմիռ Բէռիէ, Համմնուն պետական մարդոց զաւակ ու թոռ, ծնած է Բարիզի մէջ 1847 Նոյեմբեր 8ին. գրական ու պատմական զբաղումներ ուսումնասիրելէ ետքը, դպրութեանց պատասխանի վկայական ստացաւ։ Ֆրանքֆուրտի պատերազմին ատեն, 1870, իր գիւղի ընթացքովը Պասուոյ Լէգէոնի պատուանշան ստացաւ։ Իր Հայրը, 1871—72ին ներքին գործոց նախարար ըլլալով, անոր դիւանապետն էր, որով քաղաքական կեանքի մէջ մտաւ։ Յաջորդաբար եղաւ Երեսփխան, Նախարարի խորհրդական և Երեսփ. Ժողովին ատենապետ։ Ֆրանսայի նախագահ ընտրուեցաւ 1894 յունուար 27ին՝ յաջորդելով Պ. Բասնոյի։ 1895 յունուար 15ին հրաժարեցաւ։)

ՄԵԾ ԱՐԿԱԾ ՄԸ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՐԱՀԱՒՈՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

ԶՈՐՍ ՀԱԲԻԻՐ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ
ԿԱՄ Վ.ԻՐԱՒՈՐ

ՌՈՒՐԻԶ.— Թուլոնի նաւահանգիստին մէջ կեցած ֆրանսական Իենա զրահաւորին մէջ անարկու արկած մը պատահեցաւ։ Մարսանաւին ետին գտնուած թորփիլ մը դիպուածով կրակ առաւ, ուրկէ զրահաւորին վառօդի մթերանոցները բռնկեցան։ Առաջ եկած ցնցումէն խղուեցան նաւարանին և նաւահանգիստի պաշտօնաբանին միջեւ գտնուած հեռագրաթելերը։ Իենա Միխէյսի անունը կը գտնուէր, գրեթէ բոլորպանները ուշնուաղներնուն մէջ էին. ատոնց մէկ մասը կրցան ազատիլ։ Թուլոնի մէջ մեծ յուզում պատճառեց այդ աղէտը։ Նաւարանին ու նաւական դիստի վերատեսչութեան միջեւ հեռագրական թելերը վերահաստատուեցան։ Զորս հարիւր հոգի մեռած կամ վիրաւորուած են։ Զրահաւորը ընկղմեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թրանսվալի նախարարապետ Պոթա զօրավարը Բրէթորիայի մէջ ճառ մը խօսելով, ջերմապէս ծախահարուեցաւ։ Յայտարարեց թէ իր նախարարութեամբ կատարելապէս կ'ապահովուին բրիտանական շահերը։

—Լուտարտ թագաւորը, Միլներկրանի մէջ կատարելիք պտոյտէն ետքը, Բարթաժէն ցամաք ելլելով, Մարսիլիա պիտի երթայ՝ այցելութիւն տալու Սպանիոյ թագաւորին։

ՌՈՒՐԻԶ. — Ռուսական Սեզարեվիչ, Սլավա ու Պոկաբիր զրահաւորները Վլադիվոյի (Սպանիա) նաւահանգիստը կը գրանուին։

—Անգլիոյ թագաւորը, Պ. Բաղիմիռ Բէռիէի մահուան առթիւ, ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց հանգուցեալին ընտանիքին։

—Լուտարտ Լ. նաև ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց նախագահ Պ. Ֆալիէռի՝ Իենա զրահաւորին արկածին առթիւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՏԿՈՒՄ Փետրուար 27/12 Մարտ

Օսմ. Քանս. Միացեալ 4 %	Ք. Կ.	Օ. Ո.	102 15
Ամէնէն բարձր գին	»	»	102 24
Ամէնէն վար գին	»	»	102 15
Բուլգարի Երկաթուղի գոց		Ֆր.	151 1/8

ՈՒԺԳՈՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿԱՊԱՐԱՆ
ԳՐԱՎԱՏՈՒՆ ԿԱՊԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՅՍՈՒՄԲԵՆ
250,000,000 ֆրանկ դրամագլուխ
11,000,000 ոսկի դրամ հատուցում
ԳԼԽԱՎՈՐ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Պարոն Գ. Ֆոն Գեցի Ֆրանկ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Գրիգոր Գրիգորյան, Գ. Ֆրանկ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Գրիգոր Գրիգորյան, Գ. Ֆրանկ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Գրիգոր Գրիգորյան, Գ. Ֆրանկ
ՈՒԺԳՈՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿԱՊԱՐԱՆ
ԳՐԱՎԱՏՈՒՆ ԿԱՊԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՅՍՈՒՄԲԵՆ
250,000,000 ֆրանկ դրամագլուխ
11,000,000 ոսկի դրամ հատուցում
ԳԼԽԱՎՈՐ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Պարոն Գ. Ֆոն Գեցի Ֆրանկ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Գրիգոր Գրիգորյան, Գ. Ֆրանկ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ՝ Գրիգոր Գրիգորյան, Գ. Ֆրանկ
ՈՒԺԳՈՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿԱՊԱՐԱՆ

ՀՈՍ. ԽՈՍՐՈՎ ԱՂԱՅԵՆՈՎ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԱՐԱՆ
ՀՈՍ. ԽՈՍՐՈՎ ԱՂԱՅԵՆՈՎ